
STUDENT HEALTH EDUCATION AS A FACTOR FOR BETTER SOCIAL REPRODUCTIVE HEALTH

Diana Kireva

Medical College at the Medical University – city of Plovdiv, Republic of Bulgaria

mk_diana668@abv.bg

Abstract: Health education is an inherent part of the overall educational process and covers all stages, grades, directions and forms of the school (1-12 grade) and university education, and is an integral result of the training, together with the education, of one or many academic subjects which affect different aspects of health issues.

Health education is related to the formation of moral and volitional qualities, views, beliefs, attitudes, value orientations and behavior according to the value system of society and the current health problems in the field of sexual and reproductive health, prevention of harmful habits - smoking, alcohol use, drug addictions, rational nutrition, interpersonal communication, and others.

The aim of this work is to analyze the role of students' health education as a factor for good public health.

For the purposes of the survey, I conducted a group anonymous survey among 108 students from the Tsar Ivan Asen II High School in the town of Asenovgrad. For the purpose of the survey, I developed my own open questionnaire. The purpose of the survey was to check student's knowledge of sexual education and the need to provide the knowledge of the topic.

Conclusions: Sexual education is being discussed everywhere - in movies, media, ads, but it is a taboo theme in the family. Although they do not want to admit, teenagers need support and guidance from their parents. No matter how uncomfortable the talks on sex education may be, it is important that they happen,

Keywords: health education, sexual and reproductive health.

ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ КАТО ФАКТОР ЗА ПО-ДОБРО РЕПРОДУКТИВНО ЗДРАВЕ НА ОБЩЕСТВОТО

Диана Кирева

Медицински колеж към Медицински университет Пловдив mk_diana668@abv.bg

Резюме: Здравното образование е присъща част на цялостния образователен процес и обхваща всички етапи, степени, направления и форми на училището /1 – 12 клас/ и университетското образование и е интегрален резултат от обучението, в единство с възпитанието, по един или много учебни предмети, в които се засягат различни аспекти на здравната проблематика.

Здравното възпитание е свързано с формирането на нравствено-волеви качества, възгледи, убеждения, нагласи, ценностни ориентации и поведение, съобразно ценностната система на обществото и актуалните здравни проблеми в областта на сексуалното и репродуктивното здраве, превенцията на вредните привички – тютюнопушене, употребата на алкохол, наркоманиите, рационалното хранене, междуличностното общуване и други.

Целта на настоящата работа е да анализира ролята на здравното образование на учениците, като фактор за добро обществено здраве.

За целите на проучването проведох групово анонимно анкетно проучване сред 108 ученика от ПГ „Цар Иван Асен II” гр. Асеновград. За целите на проучването разработих собствена анкетна карта с отворени въпроси. Целта на анкетата беше да се проверят знанията на учениците по въпросите на сексуалното възпитание и необходимостта от предоставянето на знанията по темата.

Изводи: Сексуалното образование се обсъжда навсякъде- по филмите, медиите, рекламите, но в семейството това е тема табу. Въпреки, че не искат да си признаят, тийнейджерите се нуждаят от подкрепа и насоки от родителите си. Независимо колко некомфортни могат да се окажат разговорите по темите на сексуалното образование, важното е те да се случват.

Ключови думи: здравно образование, сексуалното и репродуктивното здраве.

ВЪВЕДЕНИЕ

Здравното образование е важен компонент на всяко образование, тъй като то защитава младите хора от заплахи в поведението и допълва и подпомага политиката, услугите и промяната в средата.

Здравното образование е важен и съществен компонент от всяка ефективна училищна здравна политика, развиваща училището като особено подходяща среда за промоция на здраве сред младите хора.

През последните 10 години в редица представителни за страната изследвания и статистически данни са констатирани изключително тревожни тенденции по отношение на здравето на децата и младите хора, свързани с тяхното поведение, като:

- ✓ рисково сексуално поведение;
- ✓ висока честота на ранната бременност (до 19 г.) и увеличаване броя на абортите в същата възраст;
- ✓ широко разпространение на употребата и злоупотребата с психоактивни вещества (цигари, алкохол, наркотици, лекарствени средства);
- ✓ разпространяване на агресивността и насилието;

По брой на ражданията и абортите на момичета във възрастта от 15 до 19 години България заедно с Русия е на първо място в Европа (на 1000 жени - 36,1 раждания на момичета до 19 години и 35,8 аборта в същата възраст). Броят на официално регистрираните случаи на заразяване със сифилис на млади хора до 17 години е нараснал от 4,4 на 100,000 през 1990 г. на 36,7 на 100,000 през 2001 г. Тревожно нараства и броят на младите хора, заразени с ХИВ - 8% процента от ХИВ позитивните лица са на възраст от 15 до 19 години, а 46 % - на възраст от 20 до 29 години.

Целта на настоящата работа е да анализира ролята на здравното образование на учениците, като фактор за добро обществено здраве.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

За целите на проучването проведех групово анонимно анкетно проучване сред 108 ученика от ПГ „Цар Иван Асен II” гр. Асеновград. За целите на проучването разработих собствена анкетна карта с отворени въпроси. Целта на анкетата беше да се проверят знанията на учениците по въпросите на рисковото сексуално поведение, полово предавани болести, сексуалното възпитание и необходимостта от предоставянето на знанията по темата.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЯ

Привличането на младите хора в дейности за повишаване на тяхното здраве е важна и отговорна задача. Училището е естествената и благоприятна среда за утвърждаване на здраве защото:

- е единствената обществена институция обхващаща всички млади хора;
- създава среда за включването на всички млади хора в образователни дейности;
- е ефективно преди започването на не здравословни поведенчески дейности като употребата на психоактивни вещества, рисково сексуално поведение и др.;
- създава условия за прилагане на различни интервенционни програми за подпомагане избора на индивида към здравословен начин на живот.

Съществуват нормативни текстове, които осигуряват теоретични възможности за прилагане на здравно образование в българското училище. Те биха позволили да се поставят основите на здравословния начин на живот насочен към различни сфери. Часовете по здравно образование в училищата се осъществяват:

- ✓ в часовете по биология, свят и личност, и др.
- ✓ в часовете на класния ръководител;
- ✓ в специални часове (СИП) – свободно избираеми часове по здравно образование в рамките на специализирани проекти, например „Подобряване на сексуалното и репродуктивно здраве на младите хора в България” и „Промоция на младежкото здраве” – финансиран от ЕС и др.;
- ✓ в извън класни форми - реализиране на обучителни програми от отделите

Профилактика на болестите и промоция на здравето към регионалните здравни инспекции в страната.

След анализиране на резултатите от анкетното проучване сред учениците установих, че всеки пети ученик е имал рисково сексуално поведение, а повече от 50% от анкетираните не са предприели необходимите мерки за предпазване от полово предаване инфекции, ХИВ и предпазване от нежелана бременност.

Анкетираните ученици не разговарят в семейството със своите родители по въпросите на репродуктивното здраве. Последните аспекти на здравето не се обсъждат в дълбочина и с разбиране между двете страни във връзката родител- дете. Младите хора търсят информация в интернет или от своите връстници.

ИЗВОДИ

Съществуват огромен брой факти, които подкрепят ползите от здравното образование, но на практика твърде малко училища внедряват програми с добро качество и твърде малко програми се прилагат в национален мащаб. Основният недостатък е също изолираното прилагане на програми за здравно

образование, без да бъдат част от изградена училищна политика за здраве. Програмите не са достатъчно добре фокусирани върху специфичните особености на рисковото поведение, а имат по-общ характер. Привличането на родителите в съществуващите училищни настоятелства е необходимо условие за развитието на училищна политика за промоция на здраве и прилагането на здравно образование. Родителите имат право да участват във вземането на решения и да бъдат информирани за това, какво ще се прави в училището, насочено към здравето на техните деца особено в сферата на сексуалното здравно образование, които предполагат различни позиции породени от културни, религиозни и други ценности.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Г. Проданов „Хигиена и здравно образование в училище” Изд. Астарта Пловдив 2011г.
- [2] Г. Янкова „Здравно възпитание. Здравно култура. Медико-социални и педагогически аспекти” Изд. Лакс бук 2013 г.
- [3] М. Стойчева „Промоция на здравето” Бургас 1999г.
- [4] Национален интегриран план за прилагане на конвенцията на ООН за правата на детето 2006-2009 г. Училищна здравно политика и развитието на уменията за здраве
- [5] www.youth-health.net/Prezentacia_DJABIROVA.doc